

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ім. В. М. КОРЕЦЬКОГО**

ТАТАРІНОВ Роман Володимирович

УДК 349.2:349.3

**ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ
ТРУДОВИХ ПРАВ ТА ПРАВА НА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАЦІВНИКІВ ПРОКУРАТУРИ**

**Спеціальність 12.00.05 – трудове право;
право соціального забезпечення**

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України.

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, професор
МЕЛЬНИК Костянтин Юрійович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, начальник кафедри трудового
та господарського права.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук
ПОПОВ Сергій Вікторович,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
професор кафедри
цивільно-правових дисциплін;

кандидат юридичних наук, доцент
ВИШНОВЕЦЬКА Світлана Василівна,
Юридичний інститут
Національного авіаційного університету,
доцент кафедри цивільного
права і процесу.

Захист відбудеться «28» жовтня 2013 р. о «11» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.236.04 Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4.

Автореферат розісланий «25» вересня 2013 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат юридичних наук

М. П. Стадник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Однією із головних умов ефективної діяльності сучасної прокуратури є високопрофесійний кадровий корпус, який за своїми професійними, діловими і моральними якостями був би здатним вирішувати завдання із утвердження верховенства права, зміцнення правопорядку, захисту прав і свобод людини, інтересів держави та суспільства.

Створення такого кадрового корпусу насамперед залежить від належного забезпечення та захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури. Однак реаліями сьогодення є те, що держава не досить ефективно захищає права цієї категорії працівників, особливо в соціальній сфері. Це виявляється у невисокому рівні заробітної плати, пенсій та інших соціальних гарантій. Не рідко трудові права працівників прокуратури порушуються під час звільнення, застосування дисциплінарних стягнень тощо.

Ситуація із захистом трудових прав працівників прокуратури може ускладнитися у недалекому майбутньому, оскільки заплановане реформування органів прокуратури потягне за собою ліквідацію 122 прокуратур, зокрема будуть розформовані всі військові, екологічні та транспортні прокуратури. Буде введена уніфікована трирівнева система прокуратури: місцеві прокуратури (аналог районних), регіональні (аналог Кримської республіканської, обласних, Київської та Севастопольської міських прокуратур) і Генеральна прокуратура. Такі зміни, без сумніву, відобразяться на чисельності персоналу прокуратури. А отже, нас неминуче очікує скорочення чисельності працівників прокуратури. Як відомо, таке рішення є найпроблемнішим щодо забезпечення трудових прав працівників.

Загальнотеоретичне підґрунтя дисертаційного дослідження становлять праці вітчизняних і зарубіжних учених різних історичних періодів у галузі теорії держави і права та конституційного права, а саме: С. С. Алексєєва, М. В. Баглая, М. В. Вітрука, О. А. Лукашевої, М. І. Матузова, В. Ф. Погорілка, П. М. Рабіновича, О. Ф. Скакун, В. Я. Тація, Ю. М. Тодики, Ю. С. Шемшученка, Л. С. Явича. Дисертаційне дослідження також спирається на праці вчених у галузі трудового права та права соціального забезпечення, зокрема: М. Г. Александрова, В. М. Андріїва, В. С. Венедіктова, С. В. Венедіктова, В. В. Жернакова, С. О. Іванова, М. І. Іншина, І. Я. Кисельова, Л. І. Лазор, В. В. Лазора, С. С. Лукаша, П. Д. Пилипенка, С. В. Попова, С. М. Прилипка, В. О. Процевського, О. І. Процевського, В. Г. Ротаня, І. М. Сироти, М. П. Стадника, Н. М. Хуторян, Г. І. Чанишевої, В. І. Щербини, О. М. Ярошенка та ін. У дисертаційному дослідженні аналізуються

положення праць К. О. Кизименко, К. Ю. Мельника, Т. А. Нестерової, О. О. Шевцова та ін., предметом яких є трудові відносини працівників прокуратури.

Наукове дослідження питань, які стосуються правового регулювання захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури, покликане допомогти вдосконаленню національного законодавства та правозастосовної практики у соціальній сфері. Означене набуває ще більшої ваги за умов реформування трудового законодавства та законодавства про прокуратуру.

Актуалізує тематику наукового пошуку і те, що в сучасній юридичній науці комплексного наукового дослідження питань, які стосуються правового регулювання захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури, ще не було, в існуючих працях розглядалися лише окремі аспекти цього явища.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до п. 14 Пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2010–2014 років, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 29.07.2010 р. № 347 та п. 14.35 Пріоритетних напрямків наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на 2011–2014 рр., а також планів наукових досліджень кафедри трудового та господарського права Харківського національного університету внутрішніх справ.

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає у визначенні особливостей правового регулювання захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури та виробленні пропозицій з удосконалення національного законодавства у цій сфері.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації були поставлені наступні дослідницькі *задачі*:

- дати загальну характеристику захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення;
- вивчити закордонний досвід захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення;
- дати визначення понять «трудові права», «право на соціальне забезпечення», «захист трудових прав та права на соціальне забезпечення», «самозахист»;
- розглянути працівників прокуратури як об'єкт та суб'єкт захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення;
- виявити особливості судового захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури;

– дати характеристику профспілковому захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури;

– розкрити правові аспекти самозахисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури;

– сформулювати низку теоретичних положень та рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури.

Об'єктом дослідження є правовідносини у сфері захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення громадян.

Предметом дослідження є особливості правового регулювання захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання правових явищ: діалектичний, формально-логічний, системно-структурний, історичний, порівняльно-правовий тощо. Діалектичний метод дав змогу розглянути проблеми захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення в їх розвитку та взаємозв'язку (підрозділи 1.1, 1.2). Формально-логічний метод дав можливість дослідити захист трудових прав та права на соціальне забезпечення як цілісне явище, виявити особливості захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури та запропонувати власні визначення низки понять, пов'язаних із захистом трудових прав та права на соціальне забезпечення (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.3). За допомогою системно-структурного методу досліджено систему захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3). Використання історичного методу уможливило дослідження розвитку прав людини та їх захисту за різних історичних часів (підрозділи 1.1, 2.1, 2.2, 2.3). Порівняльно-правовий метод використовувався під час дослідження передового досвіду закордонних країн у сфері захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення (підрозділи 2.1, 2.2).

Нормативною базою дисертації є міжнародно-правові документи, законодавство України і деяких закордонних країн, що регулює відносини у сфері захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням особливостей захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури. У результаті проведеного дослідження сформульовано нові наукові положення та висновки, запропоновані здобувачем особисто. Основні з них такі:

вперше:

– дано визначення поняття «захист трудових прав та права на соціальне забезпечення», під яким розуміється діяльність особи або осіб (безпосередньо чи через представників) і (або) компетентних органів (організацій), спрямована на припинення трудових правопорушень або правопорушень у сфері соціального забезпечення, відновлення порушених або оспорюваних трудових прав та права на соціальне забезпечення;

– запропоновано диференціювати розмір оплати праці та соціального забезпечення працівників прокуратури залежно від інтенсивності праці. Зокрема, висловлена рекомендація щодо значного підвищення рівня оплати праці та пенсійного забезпечення працівників прокуратури низової ланки, які безпосередньо задіяні у здійсненні прокурорських функцій, максимально витрачають нервову енергію, захищаючи права і свободи громадян від порушень;

вдосконалено:

– норми Закону України «Про прокуратуру» щодо закріплення прав і обов'язків працівників прокуратури; поширення на профспілкові організації працівників прокуратури повноважень профспілок у сфері трудових відносин, передбачених Кодексом законів про працю України;

– норми Кодексу законів про працю України та проекту Трудового кодексу України шляхом подання пропозиції щодо їх доповнення статтею з назвою «Способи захисту трудових прав, свобод та законних інтересів працівників» та відповідним змістом;

дістали подальшого розвитку:

– розуміння працівників прокуратури як суб'єктів і об'єктів захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення громадян від порушень;

– позиція щодо необхідності поступової модернізації прокуратури на ґрунті європейського досвіду з урахуванням історичних і ментальних особливостей українського народу;

– розуміння доцільності запровадження в Україні спеціалізованої трудової юстиції, компетенція якої поширювалася би як на спори, що впливають із трудових відносин працівників підприємств, так і на спори службовців державних органів з приводу проходження служби; як на індивідуальні, так і на колективні трудові спори;

– знання щодо ознак самозахисту прав та особливостей самозахисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані:

– у науково-дослідній роботі – для подальших досліджень у сфері захисту прав людини, зокрема її трудових прав та права на соціальне забезпечення;

– у правотворчості – під час підготовки проекту Трудового кодексу України, а також розроблення змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів, які регламентують діяльність працівників прокуратури;

– у правозастосуванні – для вдосконалення практики застосування норм чинного законодавства у сфері реалізації різноманітних захисних заходів;

– у навчальному процесі вищих навчальних закладів – під час вивчення та викладання навчальних дисциплін «Трудове право» та «Право соціального забезпечення», при підготовці підручників і методичних рекомендацій, а також у науково-дослідній роботі аспірантів, ад'юнктів, студентів і курсантів.

Апробація результатів дослідження. Положення дисертації доповідалися й обговорювалися на Міжнародній конференції «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави» (Харків, 2012) та на всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми роботи з персоналом у правоохоронних органах» (Харків, 2008), «Проблеми вдосконалення правового регулювання соціально-трудових відносин в Україні» (Харків, 2009), «Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ» (Харків, 2011), «Трудове законодавство: шляхи реформування» (Харків, 2013), а також на круглих столах, які проводилися на кафедрі трудового та господарського права Харківського національного університету внутрішніх справ.

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження знайшли відображення у дев'яти публікаціях, в тому числі п'яти статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, та чотирьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, які містять сім підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 183 сторінки, з них основного тексту – 166 сторінок. Кількість використаних джерел – 183.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі висвітлюється актуальність теми дослідження, визначається мета, задачі, об'єкт, предмет та методи, що використовувалися при проведенні наукового дослідження, викладається наукова новизна, підкреслюється теоретичне і практичне значення роботи, наводяться дані, що свідчать про апробацію результатів дослідження.

Розділ 1 «Загальна характеристика захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури» складається з трьох підрозділів, у яких аналізуються трудові права та право на соціальне забезпечення, поняття, механізм, форми та способи їх захисту, а також досліджуються працівники прокуратури як об'єкт та суб'єкт захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення.

У підрозділі 1.1 *«Трудові права та право на соціальне забезпечення у системі прав людини»* досліджується розвиток теорії прав людини, аналізуються підходи науковців щодо класифікації прав людини, дається визначення понять «трудові права» та «право на соціальне забезпечення». Під трудовими правами автор розуміє закріплену в національному законодавстві, колективному договорі, угодах, трудовому договорі та забезпечувану державою можливість людини задовольняти свої потреби та інтереси у сфері праці. Право на соціальне забезпечення визначено як закріплена в національному законодавстві та забезпечувана державою можливість людини одержувати певні матеріальні засоби і соціальні послуги у випадку хвороби, старості, інвалідності та настання інших життєво значущих обставин.

Аналіз міжнародних документів і національного законодавства свідчить про те, що міжнародні документи, зокрема Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, реалізацію трудових прав та права на соціальне забезпечення ставлять у залежність від матеріальних можливостей держави та передбачають поступовість їх забезпечення. У Конституції України зазначені права сформульовані як норми (а не цілі), що підлягають захисту в судовому порядку, та не можуть бути обмежені.

Обґрунтовується, що такі речі може дозволити собі лише промислово розвинена країна з високим рівнем виробництва. Україна ж з її нестабільною економічною та політичною ситуацією взяла на себе у різні роки велику кількість соціальних зобов'язань, які в нинішніх умовах погіршення економічної ситуації стали значним тягарем для державного бюджету та нерідко взагалі не виконуються.

У підрозділі 1.2 *«Поняття, механізм, форми та способи захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення»* досліджується значення термінів «захист» та «охорона», визначаються поняття, механізм, форми та способи захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення. Проведення аналізу національного законодавства та словникової літератури щодо співвідношення термінів «захист» та «охорона» дає автору підстави стверджувати про їх тотожність.

Обґрунтовується, що форми захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення слід поділити на юрисдикційні та неюрисдикційні. Основними способами захисту трудових прав, свобод та законних інтересів

є: судовий захист, державний нагляд і контроль за дотриманням трудового законодавства, профспілковий захист, самозахист. Захист прав громадян на соціальне забезпечення здійснюється переважно в судовому й адміністративному порядку, а також у порядку самозахисту.

Доводиться, що основними особливостями захисту трудових прав працівників є захисна діяльність профспілок та існування у працівників можливості застосування страйку для вирішення колективного трудового спору.

У підрозділі 1.3 *«Працівники прокуратури як об'єкт та суб'єкт захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення»* аналізується діяльність працівників прокуратури із захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення громадян, досліджуються норми, які регламентують трудові права та право на соціальне забезпечення працівників прокуратури.

Звертається увага на те, що працівники прокуратури, які виступають суб'єктами захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення громадян, самі потребують захисту своїх відповідних прав, тобто виступають і об'єктами захисту. Доводиться, що однією із головних умов ефективної діяльності сучасної прокуратури є високопрофесійний кадровий склад, який за своїми професійними, діловими та моральними якостями був би здатним вирішувати завдання з утвердження верховенства права, зміцнення правопорядку, захисту прав і свобод людини, інтересів держави та суспільства. А формування такого кадрового корпусу та його ефективна діяльність насамперед залежать від належного захисту їх трудових прав та права на соціальне забезпечення.

Вказується на недоліки національного законодавства у сфері проходження служби в органах прокуратури. Це, зокрема, розпорошеність відповідного законодавства. Наприклад, підстави припинення трудових правовідносин працівників прокуратури передбачені у Кодексі законів про працю України, Законі України «Про прокуратуру» та постанові Верховної Ради України «Про затвердження Дисциплінарного статуту прокуратури України» від 06.11.1991 р. № 1796-XII. Також до негативних аспектів слід віднести відсутність належної диференціації правового регулювання оплати праці та пенсійного забезпечення працівників прокуратури залежно від інтенсивності їхньої праці. Так, працівники прокуратури низової ланки, які безпосередньо задіяні у здійсненні прокурорських функцій та максимально витрачають нервову енергію, здійснюючи боротьбу з правопорушеннями, отримують заробітну плату та пенсію значно нижчі, ніж працівники апаратів вищестоящих прокуратур. Обґрунтовуються рекомендації з поліпшення сучасного стану правової регламентації трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури.

Розділ 2 «Способи захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури» складається з чотирьох підрозділів, у яких досліджується судовий, адміністративний, профспілковий захист трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури, а також самозахист працівниками прокуратури відповідних прав.

У підрозділі 2.1 *«Судовий захист трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури»* досліджується правова регламентація та практика реалізації в Україні права на судовий захист, розглядається практика судового захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури. Відзначається, що Конституція України передбачає право людини та громадянина на судовий захист, а також те, що зазначене право у жодному разі не може бути обмежене. Звертається увага на те, що в Україні трудові спори розглядаються переважно у місцевих загальних судах. Разом із тим, спори з приводу прийняття на службу до прокуратури, її проходження, звільнення зі служби розглядаються у місцевих адміністративних судах.

Обґрунтовується необхідність запровадження в Україні спеціалізованих трудових судів, предметом розгляду яких став би розгляд як індивідуальних, так і колективних трудових спорів. Крім цього, в таких судах було б доцільно розглядати і спори з приводу проходження служби в державних органах, зокрема і в органах прокуратури.

У підрозділі 2.2 *«Захист трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури в адміністративному порядку»* досліджується право громадянина на звернення до державних органів за захистом своїх прав, окреслюються особливості розгляду трудових спорів працівників прокуратури в порядку підпорядкованості. Вказується, що важливим інструментом захисту прав і свобод особи, однією з організаційно-правових гарантій їх захисту виступає право на звернення.

Працівники прокуратури, як і всі громадяни, мають право звертатися до державних органів за захистом своїх прав, зокрема трудових прав та права на соціальне забезпечення. Працівники прокуратури можуть звертатися до вищестоящих інстанцій для оскарження рішення про включення або невключення певного стажу в стаж роботи, який необхідний для призначення пенсії, про перерахунок пенсії тощо. Кодекс законів про працю України передбачає особливості розгляду трудових спорів працівників прокуратури. Відповідно до ст. 222 Кодексу особливості розгляду трудових спорів працівників прокуратури, а також працівників навчальних, наукових та інших установ прокуратури, які мають класні чини, встановлюється законодавством. Постанова Верховної

Ради України «Про затвердження Дисциплінарного статуту прокуратури України» від 06.11.1991 р. № 1796-XII передбачає, що вирішення спорів, які впливають із застосування дисциплінарних стягнень, здійснюється в порядку підлеглості. У підрозділі обґрунтовується, що встановлення відповідного порядку не позбавляє права працівника прокуратури на звернення до суду.

У підрозділі 2.3 *«Профспілковий захист трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури»* проаналізовано історичні передумови виникнення профспілок, розглянуто сучасний статус українських профспілок, проаналізована нормативна база, яка регламентує повноваження профспілок, досліджено діяльність і правовий статус профспілок працівників прокуратури.

У підрозділі зазначається, що Кодекс законів про працю України закріплює доволі широкі повноваження профспілок, які дають змогу впливати на управлінські рішення, які приймає роботодавець. Такі рішення повинні прийматися на підприємстві, в установі, організації або спільно, або за погодженням, або з дозволу відповідного профспілкового органу. Зауважується, що в проекті Трудового кодексу України скорочені та послаблені повноваження профспілок у трудових правовідносинах. Відповідно до ст. 151 Проекту роботодавець може застосовувати надурочні роботи з обов'язковим попереднім повідомленням виборного органу первинної профспілкової організації (профспілкового представника). Нагадаємо, що за діючим КЗпП роботодавець повинен отримати дозвіл профспілки.

Звертається увага на те, що діяльність профспілок працівників прокуратури здійснюється на підставі Статуту професійної спілки працівників державних установ України, зареєстрованого Міністерством юстиції України від 20 січня 2000 р. свідоцтво № 1312. Сьогодні профспілки працівників прокуратури мають доволі обмежені повноваження та займаються, як правило, збиранням членських внесків та їх розподілом на матеріальні потреби своїх членів, на поховання членів профспілок та членів їх сімей, на привітання ветеранів прокуратури з професійними та державними святами, на оздоровлення дітей членів профспілок тощо. Такий стан справ має місце передусім через те, що основний комплексний закон, який регламентує проходження служби в органах прокуратури – Закон України «Про прокуратуру», не закріплює їх правовий статус. А, як відомо, для державних органів діє принцип «дозволено робити те, що дозволено законом». Надано пропозиції з удосконалення національного законодавства у зазначеній сфері.

У підрозділі 2.4 *«Самозахист трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури»* досліджується зародження

самозахисту як форми захисту прав, аналізуються норми національного законодавства щодо самозахисту прав, вивчаються напрацювання вчених щодо категорії «самозахист трудових прав», надаються пропозиції з удосконалення законодавства в цій сфері.

Виділяються наступні ознаки самозахисту: захист прав здійснюється власними силами без звернення до компетентних органів або осіб; самозахист можна застосовувати лише тоді, коли права вже порушені або є реальна небезпека їх порушення, а також у випадку протиправного посягання; захисна дія або бездіяльність не заборонена законодавством та не суперечить моральним засадам суспільства; способи самозахисту мають відповідати змісту права, що порушене, характеру дій, якими воно порушене, а також наслідкам, що спричинені цим порушенням; особа може вільно обирати способи самозахисту; ніхто не вправі обмежувати право людини на самозахист.

У підрозділі зазначається, що правова природа, характер та умови служби в органах прокуратури зумовлюють певні особливості самозахисту прав. Підкреслюється, що в Законі України «Про прокуратуру» необхідно передбачити наступні способи самозахисту трудових прав працівників прокуратури: відмова від виконання роботи у випадку переведення на іншу роботу без згоди працівника; відмова від виконання обов'язків вагітною жінкою або жінкою, що має дітей віком до трьох років з числа працівників прокуратури при залученні їх до нічних, надурочних робіт, робіт у вихідні дні та направлення у відрядження. Способами самозахисту прав на соціальне забезпечення працівниками прокуратури можуть бути: відмова від оплати проїзду, у випадку такої вимоги, при проїзді у транспорті міського, приміського та місцевого сполучення (крім таксі); оплата лише п'ятдесяти відсотків плати за займане ними та членами їхніх сімей житло, комунальні послуги (водопостачання, газ, електрична та теплова енергія) і користування квартирним телефоном.

ВИСНОВКИ

1. Під захистом трудових прав та права на соціальне забезпечення слід розуміти діяльність особи або осіб (безпосередньо чи через представників) і (або) компетентних органів (організацій), спрямовану на припинення трудових правопорушень або правопорушень у сфері соціального забезпечення, відновлення порушених або оспорюваних трудових прав та права на соціальне забезпечення.

2. Необхідно доповнити Кодекс законів про працю України статтею з назвою «Способи захисту трудових прав, свобод та законних інтересів працівників» і наступним змістом: «Працівники мають право захищати свої

трудові права, свободи та законні інтереси усіма способами, не забороненими законом. Основними способами захисту трудових прав, свобод та законних інтересів є: судовий захист; державний нагляд і контроль за дотриманням трудового законодавства й інших нормативно-правових актів, що містять норми трудового права; профспілковий захист; самозахист».

3. Існує доцільність доповнити розділ IV «Кадри органів прокуратури» Закону України «Про прокуратуру» наступними статтями:

«Стаття «Права працівників прокуратури» з наступним змістом:

Працівник прокуратури має право на:

- 1) отримання роботи відповідно до своїх посадових обов'язків;
- 2) справедливе і шанобливе ставлення до себе з боку керівництва;
- 3) матеріально-технічне забезпечення виконання посадових обов'язків;
- 4) доступ до необхідної для виконання посадових обов'язків інформації;
- 5) справедливу та своєчасну оплату праці залежно від займаної посади, результатів діяльності та стажу роботи;
- 6) безпечні умови праці;
- 7) професійне навчання та підвищення кваліфікації за рахунок державних коштів;
- 8) просування по службі за результатами діяльності;
- 9) відпочинок, зокрема щорічну оплачувану відпустку;
- 10) соціальне забезпечення відповідно до закону;
- 11) проведення службового розслідування за його вимогою з метою зняття безпідставних, на його думку, звинувачень або підозри;
- 12) членство в професійних спілках;
- 13) безперешкодне ознайомлення з документами щодо проходження ним служби;
- 14) захист своїх прав, обов'язків і законних інтересів на службі, включаючи оскарження в суді їх порушення.

Стаття «Обов'язки працівників прокуратури» з наступним змістом: Працівник прокуратури зобов'язаний:

- 1) особисто та сумлінно виконувати свої посадові обов'язки;
- 2) діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України;
- 3) додержуватися вимог законодавства у сфері запобігання і протидії корупції;
- 4) додержуватися встановлених законодавством правил професійної етики;
- 5) запобігати виникненню конфлікту інтересів під час проходження служби;

6) додержуватися правил внутрішнього трудового розпорядку відповідного органу прокуратури;

7) дотримуватися обмежень та не порушувати заборони, що встановлені законодавством;

8) постійно підвищувати рівень своєї кваліфікації».

4. Існує необхідність у нормативно-правових актах, що регулюють трудові відносини й відносини із соціального забезпечення працівників прокуратури, у диференціюванні розміру оплати праці та соціального забезпечення залежно від інтенсивності праці. Зокрема, слід значно підвищити рівень оплати праці та пенсійного забезпечення працівників прокуратури низової ланки, які безпосередньо задіяні у здійсненні прокурорських функцій, максимально витрачають нервову енергію, здійснюючи безпосередню боротьбу із правопорушеннями.

5. Є доцільним у ст. 50 «Заходи правового і соціального захисту працівників органів прокуратури» Закону України «Про прокуратуру» передбачити норми такого змісту: «З метою захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури в органах прокуратури діють профспілкові організації. Профспілкові організації працівників прокуратури мають всі права та гарантії діяльності, передбачені законодавством для профспілок в Україні».

6. У Законі України «Про прокуратуру» необхідно передбачити статтю з назвою «Самозахист працівниками прокуратури своїх прав» та наступним змістом:

«Працівники прокуратури мають право на самозахист своїх прав від порушень і протиправних посягань.

Самозахистом є здійснювана працівником прокуратури без сторонньої допомоги дозволена законодавством дія або бездіяльність з метою запобігання або припинення порушень власних прав.

Способи самозахисту мають відповідати змісту права, що порушене, характеру дій, якими воно порушене, а також наслідкам, що спричинені цим порушенням.

Способи самозахисту працівників прокуратури встановлюються національним законодавством.

Перешкоджати працівникам прокуратури у здійсненні ними самозахисту прав заборонено».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Татарінов Р. В. Право на працю та його захист заходами прокурорського реагування / Р. В. Татарінов // Право і безпека. – 2009. – № 1. – С. 135–139.

2. Татарінов Р. В. Окремі питання прийняття на службу до органів прокуратури України / Р. В. Татарінов // Право і безпека. – 2010. – № 1. – С. 124–127.

3. Татарінов Р. В. Пенсійне забезпечення прокурорсько-слідчих працівників / Р. В. Татарінов // Право і безпека. – 2011. – № 5. – С. 198–201.

4. Татарінов Р. В. Особливості проходження служби прокурорсько-слідчими працівниками / Р. В. Татарінов // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 924–928 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12trvpср.pdf>.

5. Татарінов Р. В. Самозахист трудових прав прокурорсько-слідчих працівників / Р. В. Татарінов // Право і безпека. – 2012. – № 3. – С. 281–285.

6. Татарінов Р. В. Захист соціально-економічних прав людини і громадянина – важливий напрямок діяльності прокуратури України / Р. В. Татарінов // Актуальні проблеми роботи з персоналом у правоохоронних органах: матеріали наук.-практ. конф. – Х., 2008. – С. 342–344.

7. Татарінов Р. В. Правовий захист працівників прокуратури / Р. В. Татарінов // Проблеми вдосконалення правового регулювання соціально-трудових відносин в Україні: матеріали наук.-практ. конф. – Х., 2009. – С. 303–305.

8. Татарінов Р. В. Робота в прокуратурі як особливий вид трудової діяльності / Р. В. Татарінов // Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ: матеріали наук.-практ. конф. – Х., 2011. – С. 321–323.

9. Татарінов Р. В. Окремі проблеми захисту трудових прав прокурорсько-слідчих працівників / Р. В. Татарінов // Трудове законодавство: шляхи реформування: матеріали наук.-практ. конф. – Х., 2013. – С. 278–281.

АНОТАЦІЯ

Татарінов Р. В. Особливості правового регулювання захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. – Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України. – Київ, 2013.

Дисертація присвячена дослідженню проблем правового регулювання захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників

прокуратури. Дано загальну характеристику захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення. Визначені поняття «трудові права», «право на соціальне забезпечення», «захист трудових прав та права на соціальне забезпечення», «самозахист». Досліджено закордонний досвід захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення. Розглянуто працівників прокуратури як об'єкт та суб'єкт захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення. Проаналізовано особливості судового захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури. Дано характеристику профспілковому захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури. Розкрито правові аспекти самозахисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури. Сформульовано низку теоретичних положень і рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання захисту трудових прав та права на соціальне забезпечення працівників прокуратури.

Ключові слова: трудові права, праця, робота, соціальне забезпечення, працівники прокуратури, суд, профспілка, самозахист.

АННОТАЦІЯ

Татаринів Р. В. Особенности правового регулирования защиты трудовых прав и права на социальное обеспечение работников прокуратуры. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.05 – трудовое право; право социального обеспечения. – Институт государства и права им. В. М. Корецкого Национальной академии наук Украины. – Киев, 2013.

Диссертация посвящена исследованию проблем правового регулирования защиты трудовых прав и права на социальное обеспечение работников прокуратуры. Дана общая характеристика защиты трудовых прав и права на социальное обеспечение. Определены понятия «защита трудовых прав и права на социальное обеспечение», «трудовые права», «право на социальное обеспечение». Так, понятие «защита трудовых прав и права на социальное обеспечение» предложено определить как деятельность лица или лиц (непосредственно или через представителей) и (или) компетентных органов (организаций), направленную на прекращение трудовых правонарушений или правонарушений в сфере социального обеспечения, восстановление нарушенных или оспариваемых трудовых прав и права на социальное обеспечение. Под трудовыми правами автор понимает закрепленную в национальном законодательстве, коллективном договоре, соглашениях, трудовом договоре и обеспечиваемую

государством возможность человека удовлетворять свои потребности и интересы в сфере труда. Право на социальное обеспечение определено как закрепленная в национальном законодательстве и обеспечиваемая государством возможность человека получать определенные материальные средства и социальные услуги в случае болезни, старости, инвалидности и наступления других жизненно значимых обстоятельств.

Исследован заграничный опыт защиты трудовых прав и права на социальное обеспечение. Рассмотрены работники прокуратуры как объект и субъект защиты трудовых прав и права на социальное обеспечение. Проанализированы особенности судебной защиты трудовых прав и права на социальное обеспечение работников прокуратуры. Дана характеристика профсоюзной защиты трудовых прав и права на социальное обеспечение работников прокуратуры. Раскрыты правовые аспекты самозащиты трудовых прав и права на социальное обеспечение работников прокуратуры.

Сформулирован ряд теоретических положений и рекомендаций по усовершенствованию правового регулирования защиты трудовых прав и права на социальное обеспечение работников прокуратуры. Обосновано предложение относительно закрепления в Законе Украины «О прокуратуре» прав и обязанностей работников прокуратуры, а также распространения на профсоюзные организации работников прокуратуры полномочий профсоюзов в сфере трудовых отношений, предусмотренные Кодексом законов о труде Украины. Предложено дополнить Кодекс законов о труде Украины и проект Трудового кодекса Украины статьей с названием «Способы защиты трудовых прав, свобод и законных интересов работников» и соответствующим содержанием.

Ключевые слова: трудовые права, труд, работа, социальное обеспечение, работники прокуратуры, суд, профсоюз, самозащита.

SUMMARY

Tatarinov R.V. Features of Legal Regulation in Protecting Prosecutors' Labor Rights and the Right for Social Guaranteeing. – The manuscript.

Thesis for a candidate's degree by specialty 12.00.05 – labor law; social guaranteeing law. – V. M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine. – Kyiv, 2013.

The thesis is devoted to the problems of legal regulation in protecting prosecutors' labor rights and the right for social guaranteeing. General characteristic of protecting labor rights and the right for social guaranteeing is provided. The concepts «labor rights», «the right for social guaranteeing», «protection of labor rights and the right for social guaranteeing», «self-defense»

are defined. International experience of protecting labor rights and the right for social guaranteeing is researched. Prosecutors are considered as an object and subject of protecting labor rights and the right for social guaranteeing. The features of court protection of prosecutors' labor rights and the right for social guaranteeing are analyzed. The characteristic of trade union protection of prosecutors' labor rights and the right for social guaranteeing is presented. Legal aspects of self-defense of prosecutors' labor rights and the right for social guaranteeing are disclosed. A number of theoretical provisions and recommendations for improving legal regulation of protecting prosecutors' labor rights and the right for social guaranteeing is formulated.

Key words: labor rights, labor, employment, social guaranteeing, prosecutors staff, court, trade union, self-defense.

Гарнітура Таймс. Формат 60x84/16.
Наклад 100. Папір офсетний. Ум.-др. арк. 0,9.
Підписано до друку 11.09.2013. Замовлення 114.

Надруковано в “МП Леся”.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи серія ДК № 892 від 08.04.2002.

«МП Леся»
03148, Київ, а/с 115.
Тел./факс: (066) 60-50-199, (068) 126-49-26
E-mail: lesya3000@ukr.net